

SOSIAALIPEDIATRIAN LISÄKOULUTUSOHJELMA (päivitetty 21.08.2019)

Vastuhenkilö: Professori Kaija-Leena Kolho

Kuulustelija: Dosentti Pirjo Anttila

Kouluttajat: LT Eeva Nikkola, LT Sarimari Tupola, seksuaalirikostutkimusten osalta myös LT Anna Kotiranta

Valtakunnallinen koordinaattori: Prof. Kaija-Leena Kolho

TAVOITTEET

Sosiaalipediatriassa on kyse sellaisista lasten terveysongelmista, joiden moninaiset syyt ovat etupäässä sosiaalisia, mutta joiden sekä lyhyt- että pitkäaikaisseuraukset voivat olla vakavia lapsen sekä fyysiselle ja psyykkiselle terveydelle että sosiaaliselle ja kognitiiviselle selviytymiselle. Sosiaalipediatrian konkreettisinta aluetta on lapsen kaltoinkohtelu.

Koulutuksen aikana syvennyttään seuraaviin asiakokonaisuuksiin:

1. Lapsen kaltoinkohtelun eri muodot, niiden tunnistaminen, oireet ja löydökset

- laiminlyönti
- fyysinen väkivalta
- seksuaalinen hyväksikäyttö/väkivalta
- emotionaalinen kaltoinkohtelu
- lapselle sepitetty tai aiheutettu sairaus

2. Lapsen kaltoinkohtelun riskitekijät ja niiden väliset yhteydet

- lapsi (mm. ikä, keskosuus, vammaisuus)
- vanhempien tausta (mm. vanhempien/hooltajien lapsena kokema kaltoinkohtelu, päihteiden käyttö, mielenterveysongelmat)
- perhe (mm. perheväkivalta, sosioekonominen deprivatio)
- elinympäristö (mm. päiväkotij- ja kouluympäristön pulmat, digitalisaation/internetin tuomat haasteet)
- yhteiskunnalliset tekijät (mm. lait, kulttuuri, poliittiset päätökset)

3. Lapsen normaali fyysinen ja psyykkinen kehitys ja kaltoinkohtelun / laiminlyönnin vaikutukset siihen, lapsen ja vanhemman välinen normaali ja poikkeava vuorovaikutus

4. Lapsen kaltoinkohteluun puuttuminen, tutkiminen, hoito ja seuranta

- pediatriin ja muiden lääkärin tehtävät, viranomaisilmoitukset
- moniammatillinen yhteistyö (mm. lastensuojelu, poliisi, lasten ja nuorten oikeuspsykologia, oikeuslaitos ja mahdolliset muut tapauksiin liittyvät yhteistyötahot)
- lääkärinlausuntojen laatiminen lastensuojelulle, poliisille ja oikeuslaitokselle

5. Lapsen kaltoinkohtelun ehkäisy

- universaali (primaari)
- selektiivinen (sekundaari)
- indikoitu (tertiääri)

6. Lastensuojelulaki (2007/417) ja YK:n lapsen oikeuksien sopimus

KOULUTUKSEN RAKENNE JA SISÄLTÖ

1. Yleistä

Kaksi vuotta kestävä koulutus kuuluu

- 0.5-1.5 vuoden työskentely HYKS Uuden Lastensairaalan sosiaalipediatrian vastaanotolla sosiaalipediatrian erikoislääkärin/sosiaalipediatriaan perehtyneen erikoislääkärin ohjauksessa
- ko. työskentelyyn sisältyy toimiminen osana Uuden Lastensairaalan seksuaalirikosten tutkimusryhmää. Koulutettava saa perehdytyksen seksuaalisen hyväksikäytön epäilyjen somaattiseen tutkimiseen (akuutti ja elektiivinen) sekä lausuntojen laatimiseen poliisille / oikeuslaitokselle.
- 0.5-1.5 vuoden pituinen ennalta suunniteltu kokonaisuus jossain lasten ja nuorten oikeuspsykologian/oikeuspsykiatrian yksikössä

- tarvittaessa lisäksi korkeintaan 0.5 vuoden työskentely jollain seuraavista erikoisaloista:
 - lastenneurologia (pienen lapsen kehitysseuranta, sikiöajan alkoholi-altistuksen myöhäisvaikutukset, neuropsykiatriset ongelmat, neurologisen tiimin työskentely)
 - lastenpsykiatria (varhaisen vuorovaikutuksen pulmiin/hoitoon perehtyminen, neuropsykiatriset ongelmat, lastensuojelun asiakkaina olevien lasten psykiatriset ongelmat)

Osa koulutuksesta voidaan suorittaa muussa kouluttajan hyväksymässä kotimaisessa tai ulkomaisessa sairaalassa tai alaan liittyvässä muussa toimintayksikössä

2. Teorettinen kurssimuotoinen koulutus

Koulutettava osallistuu eri koulutusyksikköjen järjestämiin alan koulutuksiin vähintään 60 tuntia. Koulutukseen tulee sisältyä osallistuminen vähintään kahteen sosiaalipediatrian aihepiiriin liittyvään valtakunnalliseen koulutustilaisuuteen ja kahteen kansainväliseen alan kongressiin.

3. Toimipaikkakoulutus

Toimipaikkakoulutus toteutuu edellä mainittujen koulutuspaikkojen käytännön toiminnasta sosiaalipediatrian erikoislääkärin/sosiaalipediatriaan perehtyneen erikoislääkärin ohjauksessa

- käytännön työhön ohjaavaa koulutusta eli potilaan ja hänen vanhempansa/saattajiensa kohtaamiseen, sosiaalipediatristen esitietojen kysymiseen sekä lapsen tutkimiseen ja hoitamiseen liittyvää kliinisen työn opetusta
- osallistuminen moniammatillisiin kokouksiin ja vastaanottoihin
- somaattisen lääkärintarkastuksen tekeminen lapsiin kohdistuvissa akuuteissa ja ei-akuuteissa rikosepäilyissä (pahoinpitelyn ja seksuaalisen hyväksikäytön epäily)
- lausuntojen laatiminen lastensuojelulle ja poliisille / oikeuslaitokselle sosiaalipediatrian erikoislääkärin/sosiaalipediatriaan perehtyneen erikoislääkärin ohjauksessa

4. Valtakunnallinen kuulustelu

Kuulustelun kysymysten laatimisesta vastaa dosentti Pirjo Anttila. Kuulusteluvaatimuksina on soveltuvin osin lapsiin liittyvä suomalainen lainsäädäntö ja seuraavien kirjojen viimeisimmät painokset sekä

lehdet, joista kolmen (3) viimeisen vuosikerran sosiaalipediatria / lapsen kaltoinkohteluun liittyvät artikkelit.

OPINTOKIRJALLISUUS

1. Kirjat ym.

- Child Abuse. Medical diagnosis and management. Toim. Reece R , Christian CW. 3. painos. American Academy of Pediatrics 2009 (4. painos ilmestyy loppuvuodesta 2019)
- Lastensuojelulaki (finlex.fi)
- WHO European status report on preventing child maltreatment . WHO Regional Office for Europe 2018.
- Uusin saatavilla oleva päivitys seuraavista:
 - Adams J. A., Farst K. J., Kellogg N. D. Interpretation of medical findings in suspected child sexual abuse: an update for 2018. J Pediatr Adolesc Gynecol 2018;31:225-31.
 - Lapsen seksuaalisen hyväksikäytön epäilyn tutkiminen (online). Käypä hoito – suositus. Suomalaisen Lääkäriseuran Duodecimin ja Suomen Lastenpsykiatriyhdistyksen asettama työryhmä. Helsinki: Suomalainen Lääkäriseura Duodecim, 2013. Saatavilla internetissä: www.käypähoito.fi.
 - The physical signs of child sexual abuse. An evidence-based review and guidance for best practice. 2015. American Academy of Pediatrics (AAP), the Royal College of Physicians of London (RCP) and The Faculty of Forensic and Legal Medicine (FFLM).

2. Lehtien vuosikerrat

- Pediatrics
- Acta Paediatrica
- Archives of Diseases of Childhood
- Journal of Pediatrics
- Child Abuse and Neglect. The International Journal.
- Child Maltreatment

- Suomen Lääkärilehti
- Duodecim